

Johan van Arendonk: 'Interbull bereikt zijn grenzen'

Tijd voor een Europese index

Amerika is dé standaard in de fokkerij, het testen van proefstieren heeft zijn langste tijd gehad en Interbull bereikt zijn grenzen. Een gesprek met fokkerij-experts zorgt voor opmerkelijke uitspraken. 'We moeten werken aan een index voor methaanuitstoot.'

tekst Inge van Drie en Jaap van der Knaap

te begrijpen. We doen ons best om uit te leggen hoe fokwaarden werken, maar we hebben te weinig laten zien dát ze werken. We missen voorbeeldverhalen, ook in media als Veeteelt.' Verbeek: 'De grote bedrijven in Amerika zien zelf dat fokwaarden werken. Die krijgen 65 vaarzen in de maand aan de melk en zien dat de resultaten aansluiten bij de theorie. Dat dochters van melkstie-

Meine Siebenga (55) is lid van de raad van commissarissen van CRV en melkveehouder in Lelystad en Tsjechië. Jarenlang maakte hij deel uit van de foktechnische commissie van Holland Genetics en zijn voorgangers. Zijn favoriete stier is Skalsumer Sunny Boy. 'Sunny Boy was uniek. Hij was én goed én zijn indexen klopten. Sunny Boy heeft absoluut fusies bevorderd.'

Johan van Arendonk (50) groeide op een melkveebedrijf in Bavel op. Hij staat als hoogleraar Fokkerij en genetica aan het hoofd van een afdeling met vijftig mensen. Van Arendonk is tevens voorzitter van de klankbordgroep Fokwaardeschatting en publicatie van de Nederlandse Veeverbeteringsorganisatie (NVO). Een favoriete stier heeft hij niet. 'Ik heb niet iets met individuele stieren.'

Bartele Verbeek (51) vond in 1984 dankzij een advertentie in Veeteelt een baan als foktechnisch medewerker bij KI Oost in Harfsen. In 1996 stapte Verbeek over naar Alta, waar hij nu manager marktontwikkeling is. Zijn favoriete stier? 'Hoewel ik vind dat je fokkerij wereldwijd moet bekijken, kies ik toch voor Sunny Boy. Die stier was gewoon een fenomeen.'

Amerikaanse fokwaarden bij de stieren mis je veertig procent van de markt.' Van Arendonk: 'Zo'n 25 jaar geleden keken we wetenschappelijk gezien tegen de VS op. Nu praten we erover hoe je de stieren verkocht krijgt. Verkoop je dan stieren op Amerikaanse basis in bijvoorbeeld Portugal?' Verbeek: 'Ja. Dat is puur emotie. We denken in Nederland veel te rationeel.'

bieden te werken, bijvoorbeeld Noord-Amerika en West-Europa.' Siebenga: 'Toch vertrouwen veehouders stieren die uit hun eigen gebied afkomstig zijn meer. Wat dat betreft is het echt tijd voor een Europese index. Als zo'n Europese index – bijvoorbeeld met Franse, Nederlandse en Scandinavische stieren – echt goed is en dertig topstieren oplevert, kun je de Amerikanen wel aan. Dan ver-

momenten rond afkalven. Maar dat gemiddelde van 15.000 kg melk per lactatie wordt dan volgens mij nog hoger.' Verbeek: 'Ik denk dat de productie niet zo heel hard omhoog gaat. Een koe kan best 15.000 kg melk geven, maar op grote bedrijven gaat het erom dat de koe in het systeem moet passen. De kwaliteit van arbeid is daar het knelpunt. En een tussenkalf tijd van anderhalf jaar? Ik vraag

Nauwelijks ligt de allereerste editie van Veeteelt op tafel of de verhalen komen los. Over roerige vergaderingen met veehouders, Amerikaanse aankoopreizen voor het Etazon-programma en de omstreken inzet van String Arko 68. Meine Siebenga, Bartele Verbeek en Johan van Arendonk, ze zijn gepakt en gemazeld in de wereld van de veeverbetering. Met hen blikt Veeteelt aan de hand van vragen en stellingen terug en vooruit op ontwikkelingen in de fokkerij.

De fokwaarde inet heeft de Nederlandse fokkerij internationaal op de kaart gezet. Verbeek: 'Amerika liep internationaal gezien voorop met modelmatig berekende cijfers. Wat Nederland bijzonder maakte was niet zozeer de inet, maar de focus op economie.'

Van Arendonk: 'Ja, met op economie gebaseerde indexen liep Nederland voorop, maar de kracht van de Nederlandse veeverbetering was denk ik vooral de systematische werkwijze. De ki-organisaties reisden de hele wereld af en haalden de beste genetica overal vandaan.' Siebenga: 'Toch was inet belangrijker dan sommige mensen denken. Het heeft de boerenemotie uit de fokkerij gehaald. De beste koe was de koe waarvan de boer niet wist dat het de beste was. Maar de uitleg aan boeren was wel lastig. De acceptatie van inet was op het randje.' Verbeek: 'Het voordeel was dat we toen nog de voorlichting, de consultants hadden. Die verkochten als het ware alle info. Dat missen we nu.' Van Arendonk: 'De huidige fokwaarden zijn voor melkveehouders bijna niet meer

ren meer melk geven dan gemiddeld, maar ook dat de verschillen in de fokwaarden voor gezondheidskenmerken binnen het bedrijf duidelijk zichtbaar zijn. We merken dat die bedrijven juist weer meer betere en daarmee duurdere fokkerijproducten van ons afnemen.'

Wat is in de afgelopen 25 jaar achteraf geen verstandige zet geweest van uw organisatie? Verbeek: 'Ik wilde dat we eerder besloten hadden om alle stieren in de Verenigde Staten te testen. Als je een stier daar inzet is de potentie qua marketing twee tot drie keer zo hoog.' Siebenga: 'Wat we als CRV vergeten zijn is Alta te kopen voordat Pon dat deed. Nu moeten we nog een keer aan de bak. We hebben lang gedacht dat fokwaarden in Nederland genoeg waren. Maar zonder

Siebenga: 'Alle producten uit de Verenigde Staten verkopen wereldwijd ontzettend goed. Neem bijvoorbeeld McDonalds of spijkerbroeken van Levi's. Amerika is dé standaard, daar kunnen we niet onderuit.' Verbeek: 'Mensen willen gewoon cijfers op Amerikaanse basis. Interbull werkt perfect, maar niet voor de gezondheidskenmerken. Neem bijvoorbeeld Nieuw-Zeeland. Omdat de correlaties tussen de verschillende landen zo laag zijn, staat daar in de top honderd voor levensduur één stier van buitenaf. In alle landen zie je dat fenomeen terug.' Van Arendonk: 'Interbull heeft zijn grenzen bereikt; het is op het eind van zijn kunnen. Je krijgt er als Nederland zelfs bijna last van. Het is te fijnmazig geworden. Het zou beter zijn om met twee ge-

liezen de importeurs van Amerikaanse stieren terrein.' De koe geeft in de toekomst met gemak 15.000 kg per jaar. Van Arendonk: 'Een productie van 15.000 kg melk kan wel, maar dan per lactatie. De lengte daarvan kan gemakkelijk naar anderhalf jaar, maar dan moeten we wel gaan fokken op persistentie. We moeten voorkomen dat koeien in de laatste maanden van de lactatie terugvallen in productie.' Siebenga: 'Daar ben ik het wel mee eens. Over twintig jaar is de gemiddelde lengte van de lactatie 450 dagen. Het oprekken van de lactatielengte zou een fantastische oplossing zijn. Dat zou meehelpen aan het ouder later worden van de veestapel. Je hebt dan minder vaak de risicovolle

me af hoe werkbaar dat is op grote bedrijven. Daar wil je geen uitzonderingen; de koeien moeten in het systeem passen. De koeien moeten drachtig en het liefst zo snel mogelijk.' Hoe ziet de koe er over 25 jaar uit? Van Arendonk: 'De koe van de toekomst is een koe die efficiënt produceert, lang meegaat, melk van goede kwaliteit levert en zichzelf redt. De aandacht per koe neemt af en om de haverklap de dierenarts roepen is er niet bij.' Siebenga: 'We moeten naar een probleemloze koe, maar wel een die heel veel melk gaat geven. Die koeien kunnen we ook best managen. Ik denk zelfs dat grotere bedrijven, met 200 tot 400 koeien, veel beter te managen zijn. Je kunt dan op een akkerbouwmatige manier werken. In

Nederland werken we veel met gras. De eerste twee snedes zijn prachtig, maar daarna is het rommel. Als we met graan, mais en luzerne konden werken, kun je het voer beter benutten.'

Genomic selection maakt het testen van proefstieren overbodig.

Verbeek: 'Genomic selection is heel revolutionair en de testsystemen kunnen we te zijner tijd afschaffen. Nu nog niet, maar wanneer wel weet ik niet. We zien markt ontstaan voor genetisch geteste stieren.'

Siebenga: 'Het proefstier-wachtstier-fokstiersysteem heeft zijn langste tijd gehad.

dataverzameling; je moet zorgen dat je genoeg materiaal hebt. In Nederland hebben we dat nu goed voor elkaar. De uitdaging van het verzamelen van data is groter dan de inzet van genetisch geteste stieren. Ons databestand is een groter bezit dan onze stierenpopulatie.'

Van Arendonk: 'Het grote voordeel van Nederland is dat we nog steeds een betrokken populatie veehouders hebben die data leveren. Het is belangrijk om dat te koesteren.'

Siebenga: 'We moeten ook creatief zijn in het verzamelen van data. Robotbedrijven zijn bijvoorbeeld een kans. Dan heb je elke dag inline metingen. We moeten die bedrijven er alleen wel van overtuigen dat ze hun informatie afstaan. Of stel dat we via melkcontrole een drachttest konden doen op 20 dagen na inseminatie of dat je bij celgetalmeting direct een antibioticumadvies zou krijgen, dan gaan alle

Hoe ziet de veeverbetering er in de toekomst uit?

Siebenga: 'We praten altijd over stieren, maar ki heeft niet de toekomst, veeverbetering juist wel. Aan genomic selection alleen heb je niks, maar in combinatie met een paringsprogramma heb je een uniek instrument.'

Verbeek: 'Automatiseringssystemen bieden ontzettend veel informatie, maar de boer vraagt zich intussen wel af waar hij naar moet kijken.'

Siebenga: 'Dat hoeft niet als een veeverbeteringsorganisatie de fokkerij voor zijn rekening neemt. Al zijn er honderd kengetallen, de ki kan die in de computer zetten en gebruiken. We moeten naar een vorm van totale dienstverlening. Een veehouder geeft straks zijn veeverbeteringsorganisatie de opdracht dat de koe op dag honderd drachtig moet zijn. De ki zorgt daar vervolgens voor en bepaalt welke

Als er genoeg vraag is naar genetisch geteste stieren, dan hebben we straks geen proefstier meer nodig. Dan is er geen enkele reden om het pwf-programma in de benen te houden.'

Van Arendonk: 'De Nieuw-Zeelandse ki LIC heeft een deel van haar genetisch geteste zwartbonte stieren teruggehaald, omdat de cijfers niet klopten. Dat vind ik heel dapper. Ik hoop dat dat het klimaat is waarin genomic selection ingevoerd kan worden, want we moeten nog wel het een en ander leren. Revolutionair is genomic selection inderdaad, het geeft een versnelling in de fokkerij. Maar je hebt ook bij deze techniek een referentiepopulatie nodig. Gegevensverzameling blijft daarom nodig. De vraag is alleen op welke schaal.'

Siebenga: 'Dé truc in de toekomst wordt

veehouders weer over op drieweekse melkcontrole.'

Welke fokwaarde moet er beslist nog komen?

Verbeek: 'Een boer heeft geen tijd meer. Wat vreet tijd? Een koe met problemen, vaak rond het afkalven. Maar wat voor cijfers hebben we over de periode rond kalven?'

Van Arendonk: 'De periode rond afkalven is cruciaal. Ik zou me daarbij vooral richten op probleemloosheid. We moeten de milieubelasting terugdringen en ik zie ruimte voor een index voor voerefficiëntie. De melkvee-sector is de enige sector die niet of in ieder geval niet goed weet wat de efficiëntie van dieren is.'

Siebenga: 'We moeten ook hard werken aan het milieu, aan een index voor meethaanuitstoot.'

stier op welke koe moet worden ingezet.'

Verbeek: 'De fokkerij wordt iets wat veehouders makkelijk kunnen uitbesteden.'

Van Arendonk: 'Fokkerij is bij koeien toch omgeven met emoties? Bij varkens en kippen zie je dat niet. Daar worden eindproducten afgeleverd. Liefhebberij bij koeien blijft; je houdt veehouders met veestapels met bijzondere koeien.'

Siebenga: 'Emotie blijft een rol spelen. Een veehouder kan gewoon zeggen wat voor koe hij wenst. Wil hij koeien van 1,80 meter, dan kan de ki-organisatie daarvoor zorgen. Wil hij een rotatiekruising, idem dito. Wil hij op een keuring winnen, dan kan dat.'

Verbeek: 'Maar het gros van de boeren kiest voor rendement en saldo. Een boer wordt steeds meer een ondernemer. Die denkt in rendement.'